

suffraganeorum suorum. ergo etiam data negligentia suffraganeorum non potest illos punire. quia per illud. nullum excludit iurisdicatio mediata et immediata. item principalis et accessoria. **S**ecundo no. ex glo. q. d. relaxes proprie sumptum presupponit validitatem actus. et ubi ex materia subiecta apparet quod actus est nullus tunc refertur ad factum. simile no. j. ut lit. no. ptes. in. c. accedens. el. j. in d. cassauimus. ubi bo. gl. **T**ertio no. ex glo. q. d. supposito quod correctio primo loco spectat ad abbatem tamen si episcopus ante negligentiam tulit excommunicationem in subditos abbatis tenet excommunicationem licet sit iniusta. et dicitur relaxari sine difficultate. et hoc colligitur ex secundo intellectu gl. qui tamen non videtur placere do. An. q. aut ex consuetudine primo loco spectat ad abbatem. et tunc non debet tenere sententia episcopi ante negligentiam. ar. d. s. excessus. et no. h. dictum. aut loquitur quod de iure communi spectabat ad istum abbatem. et tunc debuisset relaxare istam sententiam. et videtur h. tenere opi. communem quod episcopus possit procedere contra monachos non expectata negligentia abbatis. sed ego teneo opi. glo. ut dixi in iuribus superius alle.

In quibus. Ordinarius cui competit absolute re ab excommunicatione potest alius absolutionem demandare. **N**o. primo quod potestas absolute re ab excommunicatione est delegabilis per habentem potestatem ordinariam. et licet iste tex. loquatur in absolutione ab excommunicatione lata a canone si quis suadente. xvij. q. iij. tamen idem et fortius est dicendum in aliis excommunicationibus. ar. in. c. cum dilecta. d. consilium. vti. vel inuti. et in. l. illud. ff. ad. l. aequi. **S**ecundo no. ar. q. sacerdos parochialis potest committere alicui presbytero ut audiat confessionem subditi sui et illum absoluat. **T**ertio no. quod nudus ministerium est delegabile per ordinarium. quid in delegato. dicitur in glo. Et no. quod delegantur ea que competunt ex officio nobili. et sic videtur posse colligi ar. q. cause meri imperij possunt delegari de iure canonico. nam sicut excommunicatio quicquid est meri quicquid est mixti imperij. ut dixi. s. c. c. pastoralis. ita et absolutio. nam par potestas est in ligando. et in soluendo. de pe. di. j. verbu. **I**n glo. no. primo ex hac glo. et tene mentem quod nescio alibi quod nudum ministerium competens alicui ex privilegio est delegabile per privilegiatum. licet ergo privilegium non excedat personam privilegiati. ut in. c. sanc. de pui. et. vij. q. j. quia frater. et in regula privilegii personalem. de re. iur. li. vj. tamen cum per commissionem non committitur alteri preiudicium cum commissarius gerat vices delegantis. ita quod ipse delegans videtur facere. ut regula qui per alium. de re. iur. li. vj. non debet iste prohiberi quo minus possit subdelegare. et hanc opi. sequitur Jo. an. et dicit eam servari in practica. **S**ecundo no. ex fi. glo. q. delegatus potest committere absolutionem dummodo ipse habeat iurisdictionem. puta quia fuit delegatus in causa qua tulit excommunicationem. secus autem ubi sibi fuisset delegata nuda duntaxat potestas absoluendi. et sic loquitur. c. fi. s. vlt. s. de offi. dele.

De officio iudicis. Rica.

Supra visum est de officiis singularium dignitatum et singularium iudicum nunc congruo ordine subiicitur indeterminate de quodam officio quod est ordinario et delegato comune.

Litteris. Ad officium iudicis etiam delegati spectat providere advocatus parti que non potest habere. et poterit dare domesticum. Communis divisio. scda ibi mandamus. **N**o.

primo quod monasterium potest agere per rebus et iuribus monasterij sibi subiectis. h. enim contendebat super quibusdam possessionibus monasterij sancti Petri quod quidem monasterium immediate pleno iure pertinebat ad monasterium fosse noue. ut patet in antiqua. sic enim episcopus agit per ecclesiam sibi subiectam. ut in. c. fi. de success. ab intel. et bo. tex. in. l. sancim. C. d. sacrosan. ec. q. qda tex. videtur latius providere. d. c. fi. q. i. c. fi. tex. loquitur cum ecclesia inferior vacat. h. l. sancim. loquitur etiam si non vacat. nam quemadmodum dicimus in episcopo idem in prelo in ferioz dicendum ut possit agere per ecclesiam sibi subiectis. ad quod facit. j. d. rescrip. **S**ecundo no. quod per se dicitur compelli ad respondendum si non habet advocatum. ad quod videtur de bo. tex. cum glo. in. c. j. ut lit. no. ptes. et potest quod implorare officium iudicis ut provideat sibi non valenti habere advocatum. et hoc procedit non solum in ordinario ut quidam dixerunt. sed etiam in delegato. quod apte probatur in ista lra vestra super hoc implorando officium. et in ista superscriptione. nam h. erat coram delegatis. de quibus in superscriptione. facit quod in fili habet in. c. si annu. de iudi. li. vj. et in hoc decre. facit ad ti.

No. tertio ibi frater. S. cauensis monachus quod monachus potest esse in iudicio per monasterium. intelligo de mandato abbatis et capituli seu prelati tamen in casibus quibus potest agere prelati sine capitulo. de quibus facti dixi in. c. edoceri. de rescrip. et in. c. unico. de iudi. ubi dicitur quod monasterium dicitur promovere causam per syndicum loquitur de honestate non de necessitate ut etiam ibi no.

Etiam no. quod domesticus et comensalis iudicis potest esse advocatus alterius partis. nec ex hoc iudex iudicandus est suspectus. de quo. j. latius. **I**n glo. in d. officium. no. gl. et idem no. iij. q. vij. s. tria. d. si dicitur in glo. illud. et dicitur latius q. glo. Sunt enim quedam persone quibus iudex dicitur providere etiam si non petatur ut sunt pupilli femine persone debiles. Item hi qui sua mente compotes non sunt. vel si per potentiam aduersarii non valent habere advocatum dicitur enim iudex providere ne inferior persona afficiatur potentia aduersarii. ut in. l. illicitas. s. ne potentiores. ff. de offi. pti. et per illud tex. providet minus potentibus nedum de advocato sed etiam iudex interponit officium suum ut compellat alteram partem ad cavendum ne offendat aliam partem. et dicendum ut ibi plenius no. p. Bar. sed ad primum principale dictum est tex. in. l. j. i. s. ait prior. ff. de postu. l. ne decess. s. circa advocatos. de offi. pti. versat enim utilitas publica in consulendo predictis personis. facit iij. di. in. c. facte sunt autem leges. reliquis vero personis quod possit pecunia et amicitia invenire advocatum

Iudex dicitur potest dare advocatum habere alio non potest

Monachus potest agere per prelatum vel capitulum

Advocatus generalis iudicis proprius personarum

Illis quibus non petatur

iudex nō puidet sed eoz industria dñt sibi q̄rere. Sed q̄ro nūq̄d p̄ p̄dictis p̄sonis possit iudex compellere aduocatū ad patrocinandū. Sof. q̄ sic. dīc tamē q̄ aduocat⁹ si cōpelliť p̄rocinari grati sed dñ iudex sibi cōstituere salariū fm̄ facundia aduocati ⁊ pro modo litis ⁊ p̄suetudinis patrie. vt in. l. j. in. §. in honorarijs. ff. d. va. ⁊ extraor. cog. l. hosti. dīc q̄ aut p̄s petēs aduocatū est potēs ad soluendum ⁊ p̄cedit dictū Sof. aut est impotēs ⁊ tunc tenet iudici obedire etiā sine salario qui ad hoc tenet lege naturali ⁊ diuina. debet em̄ q̄s diligere p̄rimuz si cut seipsū. Abar. xxi. c. de pe. di. ij. c. p̄rio. nec posset alit saluari vt sentit Greg⁹. i. omet. sup. Abar. b. xrv. c. nā videt hoc casu aduocatus abscondere talentū sibi traditū a deo. ⁊ q̄q̄ aduocati sine sūptu nō student tñ sūptus ⁊ sciētia administrantur a deo q̄ omne datū optimū a deo est Jaco. j. ⁊ ij. q̄ j. gratia. ⁊ maxie hoc debet facere clerici qui viuūt de patrimonio iesu christi. Et no. hoc dictū. habes em̄ duas p̄clusiones. p̄ima q̄ ex causis p̄dictis pōt iudex cōpellere aduocatū ad patrocinandū. secunda q̄ data inopia partis pōt cōpelli vt gratis exhibeat p̄rocinū. vide ad materiā. c. si sana. xiiij. q. v. ⁊ puto q̄ iudex possit aduocato iniuste resistēti interdicerē patrociniū. ar. l. mori. ff. de pe. ⁊ in l. j. ff. de offi. p̄se. v. 2. In glo. si. idem fm̄ Inno. i. illo. c. ex insinuatione. nō dicit q̄ illa exceptio fuerit admissa. S3 p̄tra glo. ⁊ p̄ter. op. ⁊ videt q̄ h̄ exceptio debuit admitti. nā pōt iudex recusari si est dñs aduerse partis. vt in. c. insinuante. ⁊. c. cām d̄ offi. dele. §. idē si est dñs aduocati aduerse p̄ns. vt in. c. insinuante. ⁊. c. cām p̄dictis. nam aduocat⁹ habet affectionē ad cām adeo q̄ etiā in causa appellationis nō pōt esse testis. vt in. c. si. d̄ testi. li. vj. So. dicit l. hosti. q̄ nō est tanta suspitio p̄tra iudicē si aduocatus est sibi domestic⁹ sicut cū pars est familia ris suus. nam cā nō est aduocati sed p̄tis cū cōmodum ⁊ incōmodū spectat ad p̄tem ⁊ non ad aduocatū. ij. q. vj. biduū. in. §. palā. Item familia magi intercedit in causa p̄familiaris q̄ p̄ causa quaz familiaris assumpsit. p̄mouendā. Concludit tamen l. hosti. q̄ si aduocatus esset versutus vel malici⁹ ⁊ nimis improbe. p̄moueret patrociniū ⁊ assisteret semp iudici tunc cōsiderata p̄sona iudicis ⁊ astucia aduocati poterit superior arbitrari an h̄ sit legitima causa recusandi. Scdo op. de. c. si. iij. q. iij. vbi dicit q̄ testis non est p̄ducendus de domo iudicis ergo nec aduocatus cū aduocat⁹ attestet in iure ⁊ in facio. So. fm̄ l. hosti. aut loquimur in teste facti cui credis ⁊ habet locū p̄riū aut in teste iuris. put ē aduocatus cui nō credis nisi in q̄stū iuris ofīdat. et p̄cedit iste tex. vel fm̄ eū vtroq̄ casu admittuntur dicte p̄sone in subsidiū als nō. ⁊ no. h̄ dictū. Ego i teste aī aduerterē vtq̄ iudex habeat aliquā affectio nem ad cām. puta q̄ p̄cedit ex officio. ⁊ tūc nō dñt admitti testes de familia sua saltē vt faciāt plenā p̄bationē als iudex defacili posset cōdemnare quēcunq̄. aut si habet affectionē ad causam. ⁊ p̄cedit dictum l. hosti. Ultimo querit q̄d si aduocatus est dñs iudicis. sentit l. hosti. q̄ posset tunc recusari

iudex. q̄z facili⁹ cōmouet iudex ad petitiōē sui dñi q̄ dñs ad petitiōē subiecti. ar. i. c. visis. xvj. q. ij.

Iudicis officiū. Breue ē ⁊ p̄ alia vba pōt sic sūmari. In officio iudicis q̄d p̄ncipaliter loco actionis p̄ponit fit litis p̄testatio. sec⁹ si nō p̄ncipaliter. vel p̄ alia verba sic. Lū implorat officiū nobile fit litis p̄testatio secus in mercenario p̄mo ponit vnū dictū cū exemplo. scdo aliud ibi vlt aī. Ho. p̄mo q̄ officiū iudicis q̄q̄ ponitur p̄ actionē. ex quo inferit q̄ ipm̄ officiū nō ē p̄prie idem q̄d actio. nā actio cōpetit p̄ti. ⁊ ē ius. p̄sequēdi in iudicio q̄d sibi debet. insti. de acti. in p̄n. no. glo. i. c. dilecti. d̄ iudi. §. officiū nō cōpetit p̄ti sed iudici. nec p̄supponit aliquā obligatiōē. vñ vt dīc Bar. poss antiquos in. l. j. ff. de iurisd. om. iudi. officiū nō ē idem q̄d actio. sed h̄z silitudinē cū actione q̄ p̄cedit tur in cā sicut p̄cedit actione intentata tñ aduerte re debet libellans. nā si cōpetit sibi actio dñz narra re ea que p̄cludit p̄tem sibi obligatā. sed in officio iudicis extraordinario dñz concludere q̄ iudex pōt seu debet facere. ⁊ intellige de officio iudicis extra ordinario vt q̄n implorat restitutio in integrū. sec⁹ in officio iudicis latissimo q̄d pōt cōcurrere cū qua libet actiōe. vt d. l. j. no. Jo. an. §. ti. p̄xi. c. cōquerē te. hinc dicit Spe. in ti. de sen. execu. §. breuiter. d̄. si queras. q̄ executio snie pōt fieri officio iudicis licet cōpetat actio. s. in actū. l. actori. C. de iureiur. et h̄ no. Scdo no. duas regulas ex tex. Prima q̄ i of ficio iudicis p̄ncipaliter intentato requirit litis con testatio. Secūda q̄ in officio implorādo incidenti si est necesse litē cōtestari. Itē q̄ officiū iudicis p̄in cidenter implorari aī ingressum litis. ⁊ post. i. aī litis p̄tes. ⁊ post. exempla videbis in glo. In gl. p̄ma ibi circa rem petita. no. glo. q̄ ea q̄ accidunt cir ca rem petita pendente iudicio veniūt officio iudi cis licet in libello non sunt petita. secus si accedunt aī iudiciū. nam tunc nisi petant in libello non po test iudex de his ad sniam ducere. pone exemplū vendicauit ancillā que p̄perit iudicio cepto. possū em̄ implorare officiū iudicis vt etiā sup̄ fetu p̄nū ciet. secus si peperisset aī iudiciū. Et aduerte. quia glo. ponit multa exempla in quib⁹ postulaf iudi cis officiū. sed nō loquit ordinare. Vñ ad declaratiō nem totius materie p̄mittendū cōclusiue ē quoru plex sit iudicis officiū. de quo insti. d̄ acti. in. §. pe. et in. l. iij. C. de positi. nam aliqui dixerunt q̄ est tri plex. de quo p̄ Azo. in sūma eo. ti. ⁊ p̄ Spe. e. ti. i. §. j. vbi plene videas p̄ Bar. in d. l. j. ff. de iurisd. om. iudi. Qñq̄ dicit q̄ quoddā ē officiū iudicis p̄ se stans si deseruiens alicui q̄d exerceť. Qñq̄ ex me ro iudicis facto vt cū iudex p̄cedit inq̄redo. Qñq̄ ad instantiā p̄tis vt cū petis restitutio in integrū vel implorat q̄s officiū iudicis cōtra validitatem aduersarij. vt in. c. nisi cum p̄idem. ⁊. c. sane. d̄ re nun. ⁊ illud appellaf officiū nobile. Quoddā est of ficiū p̄ se nō stās sed actioni deseruiens. vt q̄ iudex mouet ad actionē p̄positā p̄ partē. ⁊ illud appellaf mercenariū. q̄ deseruit actioni sicut mercenarius deseruit dño. Prīmū. s. officiū nobile q̄q̄ implo-

palam adiutor

put p̄mptu non
erudit nō doctoria
munt

hic oīs p̄mptu
aduocatus

Aduocatus Xpi

offi.
nobis

rat pncipaliter loco actionis inefficientis. exemplū in restitutione in integrum. Quis vero imploratur incidenter. vtpote cū implorat sup aliquo lite pendente. Exemplū in glo. vel cū implorat non ppter se sed ppter aliud vt cuz postulat aduocat. Idem cū postulat non ppter se. sed rōne alterius rei habende. vt in. l. j. C. vt in pos. lega. vt cū petit mitti in possessionē rei legate ppter cōtumaciā heredis. et ita in filiabus. An aut indistincte requiratur litis ptes. et libelli oblatio cū implorat iudicis officium. cōclude q si petit ptra certā psonā. et exigitur plena cāc cognitio. tunc requirit libellus et litis cōtest. vt h. et in. l. papinianus. §. ultimo. ff. de mino. Aut postulat nō ptra certā psonā. et nō exigit cōtestatio. qz nō ē cuz quo lis ptestari debebit in aut. si omnes. C. vt se ab here. abst. Si em minor petit restitutionē aduersus aditionē hereditatē nō agit p certā psonā. vocari tū dñt creditores p eoz interes. et si nemo cōparet nihilomin⁹ dz pcedi in cā. dicit tū ibi Bal. q si creditores cōparet dz cū eis fieri litis ptes. ar. eoz que nō. glo. in. c. p venerabilez q si sint legi. nam si agit de cōiugio pōt pcedi. nō ptes. ptra absenti tū si pars cōparet fit cōtestatio. et videf dictū satis nō. Quis implorat officium. et non exigit cause cognitio. nec implorat ptra certā psonā. et tunc nō exigit libellus neqz cōtestatio vt si petit tutor pupillo. l. scire oportet. ff. de excu. tu. Et multa in hoc possent dici. sed vide plenius i locis palle. pōt em dari hec regula breuis q vbi officiū iudicis implorat pncipaliter et ptra certā psonam. et requirit plenarie cāc cognitio dz dari libellus. et fieri litis ptes. si aut implorat incidenter nō fit litis ptes. et pone exemplū vt in glo. si multis modis pōt implorari incidenter. vt colligit ex glo. et melius p Bar. in. d. l. j. In glo. ij. ibi nō ppetuatur p litis ptestationē. nō. gl. et idem repetit. §. ppe finē. et sensus gl. ē q p litis ptestationē non cōpetit maius temp⁹ ad implorandū iudicis officium q prius cōpetebat. Exemplū in restitutione in integrum que debet peti. j. quadrienniu. vt in. c. j. et ij. de in inte. resti. li. vj. et l. petendi. et. l. si. C. de temp. in inte. resti. sec⁹ aut ē in alijs actionib⁹. nam actio tpalis ppetuat p litē ptes. de quo dicēdū. vt habet in. l. si. C. de pscript. xxx. vel. xl. an. In eadē glo. ibi sed ptra videf nō. bñ istā pncipalē glo. vsqz ad d. itē ē arg. nā quotidie allegat. et effectus cōsistit i h q aut implorat iudicis officium pncipaliter ptra certā psonā. et nō pōt pcedi lite nō contestata s data psumacia pns ptra quā imploratur dz pcedi ad missionē ex pmo et scdo decreto vlad excoicandēz vel ad alia remedia quemadmodū cum actione intentata reus est contumax. aut imploratur contra incertam personam. vt cum minor petit se restituī aduersus hereditatem aditam. et tunc non est necesse q fiat cōtestatio. quia non est cum quo fiet. Et aduerte quia glo. dicit q etiam si creditores apparerent non est scienda cum eis litis contest. qz nihil ab eis petitur. et sic cum glo. transeunt Bo. an. et do. An. sed vt dixi Bal. tenet oppositum in dicta aut. si omnes. et illa opi. videtur verior. nam licet

non petatur aliquid a creditoribus tamen ex quo imploratur illud officium quod potest tendere in pteudiciū creditorum. et creditores se offerunt in iudicio et contradicunt debet cum eis fieri litis cōtestatio. et satis videtur de mente Bar. in. l. ne qe quid. in. §. vbi decretū. ff. de offi. pcon. vbi generaliter ponit an et qñ sit dandus libellus cū imploratur iudicis officium. Butri. tñ quem sequit Bar. et Bal. i. d. aut. si oēs. et in aut. qui semel. C. quō et qñ iu. ponebat hanc regulam p tex. illius aut. q vbi nō est psum de remedio remissionis pōt pcedi lite non contest. et hanc dicebat rationem esse decidendi in illa aut. si omnes. et hanc regulam firman legiste qualitercūqz agatur in iudicio. vñ cum minor petit se restituī aduersus aditam hereditatem non potest ibi procedi ad missionem ex pmo decreto. Idem esset fm hanc regulam quando quis petit restituī aduersus sententiam quod tenuit do. sed hanc regulam semper impugnavit do. An. per. c. tue. j. vt lit. non contest. vbi dicitur q si non potest pcedi ad missionem debet re excoicari. et sic non pcedat lit. nō cōtest. et ad illaz aut. si omnes rñdet q ibi non erat iudiciū cōtradicorū. quia nihil petebat a creditoribus. nec ipi voluerunt cōparere. adeo sine cōtestatione ibi pceditur. Conclude ergo breuiter vltra pced. et q aut officiū iudicis imploratur incidenter. et nō est necessaria lit. contest. nec libellus. aut imploratur pncipaliter. et tunc aut super iam liquido ita q nō est necessaria cause cognitio. et nō debet fieri lit. cōtest. Exemplū cum filius petit alimenta a patre vel econtra. debet em de plano pcedi. vt in. l. nec quicqz. §. de plano. ff. de offi. pcon. vel cum petitur ex cūto sententia a iudice qui iudicauit. aut petitur super non liquido. et tunc aut aduersarius est certus et pns. et debet fieri cōtestatio et libellus offerri. Exemplū cum petitur restitutio in integrum aduersus contractū. et de hoc est tex. h. Aut aduersarius est absens. et certus. et tūc si aliquid petitur dari vel fieri in puidiciū partis vel a parte debet fieri cōtestatio. vt h in glo. aut non petitur aliquid dari vel fieri. Exemplū cum minor vult abstinere ab hereditate adita. et potest pcedi lit. non contest. vt in. d. aut. si omnes. idem cum aduersarius ē incertus. vt in. d. aut. quando aut competit iudicis officium. vide qd dico in. c. sepe. de resti. spo. plene per legistas in. l. vnica. C. de condi. ex lege. et p Ly. in. l. ex placito. C. de re. pmu. et dic breuiter q cum verba legis referunt ad iudicem cōpetit ipius iudicis officium. ad h glo. iuncto tex. in. l. si soror. C. de colla.

De maiestate et obedientia. Rica.

Quia ministroz et iudiciū de quib⁹ supra visum est alij sunt maiores alij minores. nec aliter possit ecclesia vniuersalis seu status vniuersi consistere. de quo vide pulchrum tex. in. c. ad hec. lxxxix. vi. ideo cōpetenti ordine h sumit de ipoz maiestate et obedientia impendenda.

Alimenta a patre